

Sundbyberg 2025-06-09

Diarienummer: S2025/00416

Vår referens: Annica Nilsson
annica.nilsson@funktionsratt.se

Mottagare:
Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia: s.sof@regeringskansliet.se

Remissvar: SOU 2025:15 Stärkta drivkrafter och möjligheter för biståndsmottagare

Funktionsrätt Sverige är en samarbetsorganisation för 54 funktionsrättsförbund som tillsammans representerar drygt 400 000 medlemmar. Vårt arbete grundar sig på mänskliga rättigheter när vi driver medlemmarnas funktionsrätt - rätten att fungera i samhällslivets alla delar på lika villkor. Vårt mål är ett samhälle för alla.

Sedan 2009 är FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning gällande i Sverige. Därigenom är Sverige som stat skyldig att förverkliga rättigheterna i konventionen.

Funktionsrätt Sveriges synpunkter

Övergripande synpunkter

Funktionsrätt Sverige ser positivt på ambitionen att skapa förutsättningar för mottagare av ekonomiskt bistånd att nå självförsörjning genom arbete. Många som mottar ekonomiskt bistånd har funktionsnedsättning och de behöver adekvat stöd för att närma sig arbetsmarknaden alternativt få del av en trygg försörjning genom vårt välfärdssystem. Dock ser vi allvarligt på utredningens direktiv som leder till förslag som gör det svårare att få del av samhällets yttersta skyddsnät och minskat ekonomiskt stöd. Enligt Funktionsrättskonventionen har Sverige förbundit sig till att säkerställa en tillfredställande levnadsstandard och social trygghet

samt ständigt förbättrade levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättningar, trots det har den ursprungliga ambitionsnivån i försörjningsstödet urholkats. Innebörden av lagens uttryck om skäliga levnadsförhållanden har devalverats, riksnormen för försörjningsstödet har i allt större utsträckning blivit en maxnivå och ersättningsnivåerna har släpat efter. I motsats till socialtjänstlagens intentioner har riksnormen frikopplats från den allmänna standardutvecklingen. Samtidigt har Sverige genomgått en ekonomisk kris med 25 procent högre matpriser och hyror som ökat med 11 procent sedan 2022. På grund av inflationen har riksnormen räknats upp de senaste åren (2023: 8,6 procent och 2024: 8,7 procent), men dessa täcker inte de ökade kostnaderna. 2021 var inkomstskillnaderna i Sverige de största sedan SCB-undersökningarna startades 1975.

Försörjningsstödet är inte tänkt som en permanent försörjningskälla, men när samhällets stöd brister kan resultatet bli det. Till exempel leder en restriktiv tillämpning av sjukförsäkringen till att människor tvingas ansöka om ekonomiskt bistånd.^{1 2} Tuffa formella krav på aktivitetsrapportering av arbetssökande hos Arbetsförmedlingen kan leda till sanktioner för personer som har svårt att klara kraven.³ Dras ersättningen in är försörjningsstöd det enda som återstår.⁴

Förslag som innebär att fler ska komma i arbete genom ytterligare ökade incitament slår fel. Funktionsrätt Sverige företräder en stor grupp i samhället som vill arbeta men som inte får chansen. Det kan bero på diskriminering, fördomsfulla attityder, bristande stöd till arbetssökande, otillgänglig arbetsmiljö och arbetsuppgifter. Det är

¹ <https://arbetet.se/2020/11/02/allt-fler-sjukskrivna-tvingas-soka-hjalp-hos-socialtjansten/>

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/ost/nya-siffror-visar-funktionsnedsatt-tvingas-till-socialen>

² "Avslag på ansökan om aktivitetsersättning. En analys av hur det går för unga som får avslag på sin ansökan om aktivitetsersättning vid nedsatt arbetsförmåga", ISF 2021:2. Enligt ISF behövde en relativt stor grupp personer som fått avslag på ansökan om aktivitetsersättning uppbära ekonomiskt bistånd återkommande under flera år.

³ <https://www.altinget.se/arbetsmarknad/artikel/arbetsformedlingen-diskriminerar-personer-med-kognitiva-svaarigheter>

⁴ Vi har också sett exempel på personer med funktionsnedsättning som är inskrivna i Arbetsförmedlingen inte får något stöd alls med aktivitetsrapporteringen, trots funktionshinderkod som fastställer en kognitiv nedsättning. De ekonomiska konsekvenserna har varit förödande för vissa som rapporterat för tidigt eller för sent och därmed fått kraftigt reducerat dagersättning, helt utan hänsyn till funktionsnedsättningen och uteblivit stöd från Arbetsförmedlingen.

andra insatser som behövs, vilket också Finanspolitiska rådet slår fast.⁵

Funktionsrätt Sveriges huvudsakliga synpunkter:

- Avstyrker förslaget om att införa ett bidragstak.
- Avstyrker förslaget att riksnormens reala värde ska skyddas genom att referensvärdet skrivs fram med förändringen i konsumentprisindex exklusive boende. Vi anser att riksnormen bör höjas och följa Konsumentverkets beräkningar av hushållskostnader och den allmänna standardutvecklingen.
- Avstyrker förslaget om begränsningar i försörjningsstödet för större hushåll samt att försörjningsstöd som avser riksnormens kostnadsposter inte ska lämnas med högre belopp än vad som anges av riksnormen.
- Att regeringen går vidare och säkrar att förslag läggs som säkerställer individuellt stöd inom komvux så att biståndsmottagare och andra med funktionsnedsättning får förutsättningar att klara studier och närma sig arbetsmarknaden.
- Avstyrker bedömningen att socialnämnden ska bedöma om biståndssökandens arbetsförmåga är nedsatt på grund av sjukdom samt att socialnämnden får begära att den som är förhindrad att stå till arbetsmarknadens förfogande på grund av sjukdom deltar i arbetslivsinriktad rehabilitering.
- Tillstyrker förslaget att kommunen ges möjlighet att initiera SIP med Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen om den enskildes ansökan om samordnad rehabilitering avslås, dock anser vi att SIP behöver kunna initieras av kommunen även i andra fall där behov finns.
- Avstyrker förslaget om att ekonomiskt bistånd ska endast lämnas till personer som lagligen vistas i Sverige.
- Trots överrepresentationen av personer med funktionsnedsättning inom ekonomiskt bistånd, saknas en ordentlig funktionsrättskonsekvensanalys. Förslagen ger därmed inte en rättvisande bild av förslagens konsekvenser för kommuner, regioner och staten.

⁵ Finanspolitiska rådet (2024a), kapitel 5

Synpunkter på enskilda förslag

7. Bidragstak

Funktionsrätt Sverige avstyrker förslag om att införa ett bidragstak. Utredningens analys visar att ett sådant förslag strider mot såväl barnkonventionen, socialtjänstlagen och andra internationella konventioner och dessutom riskerar att leda till ökad kriminalitet och annan utsatthet. Sverige har åtagit sig att följa undertecknade internationella regelverk och vi förväntar oss att regeringen respekterar det.

Utredningen visar att det dessutom endast är en liten andel av de långvariga, arbetslösa biståndsmottagarna som saknar hinder att arbeta samtidigt som de inte har några svårigheter att konkurrera på arbetsmarknaden. För de flesta handlar det snarare om att förutsättningar eller möjligheter att få ett arbete saknas. Funktionsrätt Sverige hänvisar till Finanspolitiska rådets analys och slutsats⁶:

”Enligt vår analys fungerar arbetsmarknaden över lag bra och den kvarvarande sysselsättningspotentialen beror bara till mindre del på bristande ekonomiska incitament. De ekonomiska motiven att arbeta är starka för de allra flesta. Det finns hushåll som har begränsat utbyte av arbete, särskilt sammanboende barnfamiljer med ekonomiskt bistånd där bara den ena föräldern står till arbetsmarknadens förfogande. Under vissa omständigheter tjänar personer i sådana hushåll ingenting på att börja arbeta heltid. Dessa svaga incitament berör dock som högst några tusen personer som uppbär ekonomiskt bistånd. Om det ekonomiska biståndet skulle sänkas för att öka incitamenten för dessa personer skulle det innebära en omprövning vad som utgör en skälig levnadsnivå.”

Finanspolitiska rådet förordar att mer uppmärksamhet i stället bör riktas mot att öka antalet arbetslösa i yrkesutbildning och få fler subventionerade anställningar till stånd. Det kan uppnås genom ändrad styrning av Arbetsförmedlingen, minskad risk för företag som använder anställningssubventioner och intensiva förmedlingsinsatser i offentlig regi. Åtgärder inom arbetsmarknadspolitiken bör i högre grad bygga på forskningsresultat och beprövad erfarenhet. Vi instämmer i Finanspolitiska rådets slutsats.

8. En moderniserad riksnorm

⁶ Finanspolitiska rådet (2024a), kapitel 5

Funktionsrätt Sverige avstyrker att riksnormens reala värde knyts till konsumentprisindex. Vi anser att riksnormen ska höjas och knytas till Konsumentverkets beräkningar av hushållskostnader och följa den allmänna standardutvecklingen. Försörjningsstödet uppges bygga på prisutvecklingen, men har trots det urholkats under flera år. Sedan 2006 har försörjningsstödet tappat i värde cirka 2000 kronor per månad för ensamstående.⁷ Försörjningsstödet är nästan 40 procent lägre än Konsumentverkets referensvärde. Enligt Socialtjänstförordningen ska riksnormen grunda sig på Konsumentverkets senaste pris- och konsumtionsundersökningar, en princip som dock ofta frångåtts. En beräkning som baseras på konsumentprisindex skyddar inte mot inflation eller följer den allmänna löneutvecklingen. I stället halkar ersättningar efter år efter år och klyftorna i samhället ökar.

Funktionsrätt Sverige tillstyrker och välkomnar utredningens förslag som innebär att kostnader för telefoni ska täckas av riksnormen, dock anser vi att kostnadsposten dagstidning bör kvarstå då även biståndstagare behöver uppdatera sig kring vad som händer i Sverige och i världen. De flesta dagstidningar kräver prenumeration. Vi anser att årliga besök hos tandläkaren bör ingå.

9. Lokala tillägg inom det ekonomiska biståndet

Funktionsrätt Sverige avstyrker utredningens förslag att försörjningsstöd som avser riksnormens kostnadsposter inte ska lämnas med högre belopp än vad som anges av riksnormen. Socialstyrelsen har vid upprepade tillfällen uttryckt oro över att nivån för riksnormen inte överensstämmer med deras syn på en skälig levnadsnivå.⁸ Socialstyrelsen har betonat vikten av att handläggare ges förutsättningar att vid behov beräkna riksnormens kostnader till en högre nivå.⁹ Det stora tolkningsutrymme som socialtjänstlagen medger syftar till att möjliggöra individuella hänsyn i behovsprövningen. I praktiken arbetar handläggare ofta under påtagligt budgettryck. Utvecklingen behöver ändras, inte kodifieras.

⁷ Se artiklar i Heja Olika, [Trasigt skyddsnät: försörjningsstödet nu 40 % lägre än hushållskostnader](#) samt [Försörjningsstödet har smygsänkts med 2000 kronor](#).

⁸ Enligt Socialtjänstförordningen ska riksnormen grunda sig på Konsumentverkets senaste pris- och konsumtionsundersökningar, en princip som emellertid ofta frångåtts (Bet. 2023/24:KU20; RUT dnr 2023:261).

⁹ Se t.ex. Socialstyrelsen. Kartläggning om skälig levnadsnivå. Överensstämmelse mellan SOSFS 2003:5 och kommunernas styrdokument för ekonomiskt bistånd. (2012).

Funktionsrätt Sverige avstyrker utredningens förslag att begränsa vuxnas möjligheter att i enskilda fall få högre kostnader i riksnormen.

En stor andel av personer som uppbär långvarigt ekonomiskt bistånd har funktionsnedsättning. När de inte får tillräckligt stöd för att komma in på arbetsmarknaden eller del av sjukförsäkringssystemet trots att de inte kan arbeta, behöver de tillförsäkras tillfredsställande levnadsstandard och ständigt förbättrade levnadsvillkor i enlighet med funktionsrättskonventionen. En otillräcklig ekonomi skapar stor stress och riskerar ökade samhällskostnader, bland annat genom försämrad hälsa och en ökad belastning på vården.

Går regeringen trots detta vidare med förslaget, behöver ventilen synnerliga skäl förtydliga att personer med funktionsnedsättning innefattas samt andra grupper med särskilda svårigheter att nå arbetsmarknaden. De måste få del av en ersättning som uppfyller kraven i funktionsrättskonventionen om de blir kvar långvarigt inom försörjningsstöd.

10 Begränsning av försörjningsstödet för större hushåll

Funktionsrätt Sverige avstyrker utredningens förslag om begränsningar i försörjningsstödet för större hushåll och hänvisar till Finanspolitiska rådets analys och slutsats¹⁰:

"Enligt vår analys fungerar arbetsmarknaden över lag bra och den kvarvarande sysselsättningspotentialen beror bara till mindre del på bristande ekonomiska incitament. De ekonomiska motiven att arbeta är starka för de allra flesta. Det finns hushåll som har begränsat utbyte av arbete, särskilt sammanboende barnfamiljer med ekonomiskt bistånd där bara den ena föräldern står till arbetsmarknadens förfogande. Under vissa omständigheter tjänar personer i sådana hushåll ingenting på att börja arbeta heltid. Dessa svaga incitament berör dock som högst några tusen personer som uppbär ekonomiskt bistånd. Om det ekonomiska biståndet skulle sänkas för att öka incitamenten för dessa personer skulle det innebära en omprövning vad som utgör en skälig levnadsnivå."

Finanspolitiska rådet förordar i stället att mer uppmärksamhet i stället bör riktas mot att öka antalet arbetslösa i yrkesutbildning och

¹⁰ Finanspolitiska rådet (2024a), kapitel 5

få fler subventionerade anställningar till stånd. Det kan uppnås genom ändrad styrning av Arbetsförmedlingen, minskad risk för företag som använder anställningssubventioner och intensiva förmedlingsinsatser i offentlig regi. Åtgärder inom arbetsmarknadspolitiken bör i högre grad bygga på forskningsresultat och beprövad erfarenhet. Vi instämmer med Finanspolitiska rådet och hänvisar till den skrivelse¹¹ med förslag på åtgärder som vi våren 2023 tillställde arbetsmarknadsministern.

11. Kompletterande bistånd vid deltagande i studier inom ramen för arbetsmarknadspolitiska program

Funktionsrätt Sverige bedömer att ekonomiskt bistånd inte är en tillfredsställande lösning för personer som deltar i reguljära studier inom ramen för arbetsmarknadspolitiskt program, dock behöver den ekonomiska situationen lösas för dessa personer så att de har möjlighet att fullfölja programmet och därigenom närma sig arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingens sanktionssystem slår idag hårt mot många personer med funktionsnedsättning, som drabbas av sanktioner på grund av att de har svårt att klara av kraven för att aktivitetsrapportera på rätt sätt.¹² Det här gör att ekonomiskt bistånd kan vara den enda ersättning som de har möjlighet att erhålla. Arbetsförmedlingen har identifierat problemet och föreslagit att vissa grupper ska undantas från det.¹³

12. Vägledning och stöd till biståndsmottagare som studerar

Funktionsrätt Sveriges anser att utredningens konstaterande att komvux varken omfattas av skollagens regler om särskilt stöd och elevhälsa eller Arbetsförmedlingens ansvar för vägledning och stödjande tydliggör bristen i regelverket – en brist som kräver åtgärder. Bland elever med funktionsnedsättning möter en stor andel betydande svårigheter i skolan och måluppfyllelsen är låg och den

¹¹ https://funktionsratt.se/wp-content/uploads/frs/2023/05/Skrivelse-till-arbetsmarknadsminister-Johan-Pehrson_9maj_2023.pdf

¹² <https://www.altinget.se/arbetsmarknad/artikel/arbetsformedlingen-diskriminerar-personer-med-kognitiva-svaarigheter>

¹³ <https://da.se/2017/01/arbetsformedlingen-lagstiftningen-ar-fyrkantig/>

problematiska skolfrånvaron hög.¹⁴ MUCF har också pekat ut bristen på anpassade utbildningsalternativ för unga med funktionsnedsättning som en utmaning kommuner möter i arbetet med unga som varken arbetar eller studerar (UVAS).¹⁵

Utredningen har fått i uppdrag att klargöra rollfördelningen mellan stat och kommun som säkerställer att biståndsmottagare får vägledning och stöd i samband med studier, men inte mandat att lägga lagförslag. Vi uppmanar regeringen att gå vidare och säkra förslag som säkerställer individuellt stöd så att biståndsmottagare och andra med funktionsnedsättning får förutsättningar att klara studier och närma sig arbetsmarknaden.

13 Utökad uppgiftsskyldighet för bättre kontroll av kravet att stå till arbetsmarknadens förfogande

Funktionsrätt Sverige konstaterar att en viktig aspekt av sanktionssystemet som Arbetsförmedlingen idag tillämpar inte belyses av utredningen vilket kan leda till felaktiga antaganden om huruvida en person står till arbetsmarknadens förfogande eller inte. En person som fått sin ersättning indragen behöver inte ha misskött sin plikt att söka arbete, däremot kan kraven som uppställs för att aktivitetsrapportera ha missats. Tuffa formella krav på aktivitetsrapportering av arbetssökande hos Arbetsförmedlingen kan leda till sanktioner för personer som har svårt att klara kraven. Dras ersättningen in är försörjningsstöd det enda som återstår.^{16 17}

¹⁴ Tre av fyra elever med hög skolfrånvaro kan ha en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning, <https://www.habilitering.se/kunskap-och-stod/temasidor/skola-och-npf/manga-med-hog-franvaro-har-npf/>. I en [enkät genomförd av Riksförbundet Attention \(2024\)](#) angav hälften av vårdnadshavarna med barn i betygsgrundande klasser i grundskolan att deras barn inte eller troligen inte skulle få betyg i kärnämnen (matte, svenska och engelska). Endast en av fyra vårdnadshavare till elever i årskurs nio var i våras säkra på att deras barn skulle uppnå gymnasiebehörighet, och ännu färre var säkra på att deras barn som gick sista året i gymnasiet skulle få en gymnasieexamen.

¹⁵ [Fokus 23 – Olika villkor för etablering](#)

[Lokala förutsättningar och stöd till unga som varken arbetar eller studerar](#), s. 12

¹⁶ <https://www.altinget.se/arbetsmarknad/artikel/arbetsformedlingen-diskriminerar-personer-med-kognitiva-svaarigheter>

¹⁷ Vi har också sett exempel på personer med funktionsnedsättning som är inskrivna i Arbetsförmedlingen inte får något stöd alls med aktivitetsrapporteringen, trots funktionshinderkod som fastställer en kognitiv nedsättning. De ekonomiska konsekvenserna har varit förödande för vissa som rapporterat för tidigt eller för sent och därmed fått kraftigt reducerat dagersättning, helt utan hänsyn till funktionsnedsättningen och uteblivit stöd från Arbetsförmedlingen.

Arbetsförmedlingen har föreslagit för regeringen att vissa grupper ska få slippa aktivitetsrapportera.¹⁸

14 Ansvarsfördelning mellan staten och kommunerna för långtidsarbetslösa

Utredningen lägger inget förslag i denna del. För Funktionsrätt Sverige är det viktigt att betona att ökade krav på aktiviteter inom försörjningsstödet inte får innebära att staten i form av Arbetsförmedlingen drar sig tillbaka och långsiktigt eller permanent fransäger sig ansvaret för arbetslösa som står långt från arbetsmarknaden och uppbär försörjningsstöd. Satsa i stället på Arbetsförmedlingen och evidensbaserat stöd till målgruppen.

15 Ökad användning av kunskapsbaserade metoder inom ekonomiskt bistånd

Funktionsrätt Sverige tillstyrker förslaget att ge Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram ett kunskapsstöd för arbetet med att bryta långvarigt biståndsmottagande. Det är angeläget av att socialtjänsten arbetar kunskapsbaserat och utifrån relevant forskning för att stödja till självförsörjning. Till exempel visar forskning entydigt att insatsen Individanpassat stöd till arbete (IPS) är mer effektiv än andra metoder för att skapa anställning för personer med psykisk funktionsnedsättning.¹⁹ Det är också den metod som Socialstyrelsen rekommenderar för personer med psykisk funktionsnedsättning.²⁰ Trots det visar en undersökning som Mind genomfört att det bara är 17 av 156 undersökta kommuner som erbjuder IPS på ett systematiskt sätt.²¹ Mind uppmanar regeringen att agera för att förändra detta genom att ge kommunerna ekonomiska incitament att satsa på IPS och ge ansvariga myndigheter i uppdrag att stödja implementeringen av metoden. Vi stödjer Minds uppmaning. IPS

¹⁸ <https://da.se/2017/01/arbetsformedlingen-lagstiftningen-ar-fyrkantig/>

¹⁹ En kartläggning från SBU att Individual Placement and Support (IPS) fördubblar möjligheten för personer med funktionsnedsättning att få ett arbete – i en svensk utvärdering från 11 procent av de som inte fått IPS till 46 procent av de som fått IPS, <https://www.sbu.se/sv/publikationer/sbu-kommentar/individanpassat-stod-till-arbete-ips-for-personer-med-psykisk-funktionsnedsattning/>

²⁰ <https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/evidensbaserad-praktik/metodguiden/individanpassat-stod-till-arbete/>

²¹ <https://www.dagenssamhalle.se/opinion/debatt/ge-kommunerna-ekonomiska-incitament-att-satsa-pa-ips/>

alternativt Supported Employment (som IPS bygger på) är framgångsrika metoder för alla med funktionsnedsättning och bör därför erbjudas målgruppen. Det bör framgå av kunskapsstödet.

Kunskapsstödet behöver också ge stöd i hur funktionsnedsättning och ohälsa identifieras, hur vården bör kopplas in vid behov och när andra insatser inom socialtjänsten kan behövas, exempelvis boendestöd. Att få vardagen att fungera är ofta helt avgörande för personer med funktionsnedsättning innan ett närmande mot arbetsmarknaden kan bli aktuellt. Kunskapsstödet behöver också ge vägledning i att ge stöd till personer med funktionsnedsättning och andra med svårigheter att klara de administrativa kraven som uppställs för ekonomiskt bistånd. Svårigheter att klara av att ordna med otaliga papper och intyg, svårigheter med tidsuppfattning och deadlines samt att företräda sig själv och förklara sina behov kan vara en del av funktionsnedsättningen. Socialtjänsten behöver erbjuda stöd så personer inte går miste om samhällets yttersta skyddsnät.

Utredningen lyfter att det i ett sådant uppdrag också behöver ingå att ta fram en plan för spridning av kunskapsstödet. Det är bra, men därtill krävs ett ordentligt implementeringsstöd. Socialstyrelsen kan ta fram utmärkta kunskapsunderlag som tyvärr alltför sällan används. Ekonomiska incitament kan behövas (vilket nämnts ovan gällande IPS) samt kompetensutvecklingsinsatser riktade till chefer och politiker så att de organiserar sin verksamhet på ett sätt som premierar användandet av framgångsrika arbetssätt. Som utredningen också föreslår bör kunskap om SIP ingå så att det används som avsett och säkrar individens delaktighet.

Funktionsrätt Sverige tillstyrker utredningens förslag om att regeringen ska tillsätta en utredning som får i uppdrag att lämna förslag på hur statistik om kommunala arbetsmarknadsinsatser kan samlas in. Vi framhåller vikten av att funktionsnedsättning ingår som en viktig data att samla in.

16 Personer som är sjuka och saknar sjukpenninggrundande inkomst

Funktionsrätt Sverige avstyrker utredningens förslag om att läkarintyg ska lämnas om sjukperioden överstiger sju dagar. I grunden ser vi fördelar med att en biståndsansökande ska kunna uppvisa ett läkarintyg på arbetsförhinder om hindret överstiger sju dagar då det är värdefullt för individen med en kontakt med vården

samt att arbetshindret görs tydligt, men med hänvisning till de svårigheter som utredningen lyfter för målgruppen utan SGI att alls få del av ett läkarintyg riskerar förslaget att bli orimligt. Vårdens tillgänglighet kan också brista vilket innebär att personer med funktionsnedsättning kan ha svårt att komma i kontakt med vården, få adekvat vård, behandling samt läkarintyg. Om en sjuk individ då tvingas in i arbetsrehabiliterande åtgärder eller tvingas söka arbete som ett krav för försörjningsstöd kan situationen bli ohållbar och leda till försämrad hälsa eller att individen tvingas stå utan försörjning. Samhällets yttersta skyddsnät måste fungera när inget annat är möjligt.

Funktionsrätt Sverige avstyrker utredningens bedömning att socialnämnden ska bedöma om biståndssökandens arbetsförmåga är nedsatt på grund av sjukdom. Vi menar att detta är en mycket komplex bedömning som kräver kompetens och kunskap som en socialsekreterare inte har. Vi ser inte att det finns skäl att en socialsekreterare ska ändra en läkares bedömning av patienten. Försäkringskassans förändrade tillämpning har dessutom lett till att personer som är sjuka och med nedsatt arbetsförmåga hamnat i kläm.

Funktionsrätt Sverige avstyrker utredningens förslag som innebär att socialnämnden får begära att den som är förhindrad att stå till arbetsmarknadens förfogande på grund av sjukdom deltar i arbetslivsinriktad rehabilitering. Vi tycker dock att arbetsinriktad rehabilitering bör erbjudas individen och uppmuntras att delta, men ekonomiskt bistånd – samhällets yttersta skyddsnät – kan inte villkoras med deltagande i aktiviteter som riskerar att försämra patientens hälsa och föra den ännu längre från arbetsmarknaden.

Funktionsrätt Sverige tillstyrker utredningens bedömning att samverkan mellan de olika aktörerna behöver stärkas. Vi anser dock att samverkan behöver stärkas även när det gäller andra biståndsmottagare än personer utan SGI samt att samtliga målgrupper ska omfattas vid en utveckling av samverkan.

Funktionsrätt Sverige tillstyrker förslaget att regeringen ska ge Socialstyrelsen, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen i uppdrag att, gemensamt och i samverkan, ta fram ett kunskapsstöd för arbetet med att stödja sjuka biståndsmottagare som saknar SGI att återfå arbetsförmåga. Gruppen som inte kan arbeta är dock långt större och det finns behov av att stödja även dessa att återfå arbetsförmåga men också i synnerhet stödja så att de får tillgång till

sjukförsäkringen. Idag är det svårt att få del av sjukersättningen, vilket flera utredningar har belyst.²² Även sjukpenningen kan vara svår att få del av.²³ När vårt sjukförsäkringssystem inte tillräckligt täcker upp, sker en övervältring på andra system såsom försörjningsstödet.²⁴

17 Strukturerad samverkan enligt samordnad individuell plan

Funktionsrätt Sverige tillstyrker utredningens förslag som innebär att kommunen ges möjlighet att initiera samordnad individuell plan (SIP) med Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen om den enskildes ansökan om samordnad rehabilitering avslås, dock anser vi att SIP behöver kunna initieras av kommunen även i andra fall där behov finns. Bristande samverkan är ett stort problem som kräver tydliga åtgärder för att förändring ska uppnås. Ett arbete med SIP där individen är delaktig i processen behöver premieras i samtliga organisationer, chefer och politiker behöver också nås av åtgärderna.

Funktionsrätt Sverige delar inte utredningens bedömning att om Narkotikautredningens förslag inte genomförs finns det inte skäl att införa en separat bestämmelse om att Kriminalvården och Statens Institutionsstyrelse ska kunna initiera samordnad individuell plan enbart i frågan om ekonomiskt bistånd. Det finns tunga skäl till att Kriminalvården ges möjlighet att ta initiativ till samordnad individuell planering i fråga om ekonomiskt bistånd. En viktig förutsättning för ett välfungerande återfallsförebyggande arbete är att försörjningen är ordnad när personer ska komma tillbaka till ett vanligt liv. Det ligger också i linje med regeringens förslag om att socialnämnden ska ha en skyldighet att arbeta för att förebygga och motverka brottslighet. En välfungerande försörjning är också avgörande för personer som lämnar Statens institutionsstyrelse.

Funktionsrätt Sverige tillstyrker att förslaget att kunskap om samordnad individuell plan ska innefattas i det kunskapsstöd som utredningen föreslår i avsnitt 16.6.6.

²² [SOU 2024:26](#) s. 108, SOU 2009:89, SOU 2021:69

²³ Se exempelvis <https://rme.nu/arbetet-forsakringskassan-fortsatter-neka-sjukpenning-for-utmattning/>. Även omständigheten att 14 procent av de biståndssökande är sjukskrivna med läkarintyg vittnar om det.

²⁴ Funktionsrätt Sveriges idéskrift "[En socialförsäkring utan försäkring – är det så det ska vara?](#)" s. 41–42

18 Ekonomiskt bistånd till kostnader för hyra av bostad i andra hand

Funktionsrätt Sverige avstyrker utredningens förslag som innebär att kostnader för hyra av en bostad i andra hand endast lämnas om hyresvärd, bostadsrättsförening eller hyresnämnd har godkänt andrahandsupplåtelsen. I den bästa av världar har vi en bostadsmarknad som är öppen för alla, men så ser inte dagens Sverige ut. Idag har vi problem med hemlöshet och många kan ha mist sin lägenhet eller inte kunnat få chansen att hyra någon på grund av sin psykiska hälsa.²⁵ Även kraven mot personer som har en kriminell bakgrund har hårdnat, även färdigbehandlade personer inom rättspsykiatri har svårt att få bostad.²⁶ Ett andrahandskontrakt som inte är godkänt kan vara det enda sättet att ordna sig ett hem. Vi anser att förslaget kan strida mot internationella konventioner som Sverige åtagit sig att följa och rätten till en bostad.

19 Ekonomiskt bistånd till personer som vistas i Sverige utan tillstånd

Funktionsrätt Sverige avstyrker utredningens förslag om att ekonomiskt bistånd ska endast lämnas till personer som uppfyller villkoren för att vistas i Sverige med hänvisning till att det bedöms vara oförenligt med barnkonventionen och andra internationella regelverk som Sverige åtagit sig att följa.

20 Konsekvenser av utredningens förslag

Trots överrepresentationen av personer med funktionsnedsättning inom ekonomiskt bistånd, saknas en ordentlig funktionsrättskonsekvensanalys över hur förslagen slår mot målgruppen. Det är en stor brist. Förslagen ger därmed inte heller en rättvisande bild av förslagens konsekvenser för kommuner, regioner och staten. Bristerna visar med stor tydlighet behovet av att funktionsrättsperspektivet förs in i kommittéförordningen så att det alltid beaktas i samband med att ny lagstiftning tas fram.

²⁵ <https://www.hemhyra.se/nyheter/sjuka-ett-hem-2000-personer-hemlosa-pa-grund-av-psykisk-ohalsa/>

²⁶ Kommunerna har idag svårt att erbjuda bostad till personer som rättspsykiatri anser vara färdigbehandlade, de kan därför inte skrivas ut och blir kvar i strid med lagstiftningen.

Med vänlig hälsning

Funktionsrätt Sverige

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'NM', with a long horizontal flourish extending to the right.

Nicklas Mårtensson
Ordförande